

Het cadeau

Het is 24 September 2040, mijn 50ste verjaardag. Ik stel me zo voor dat ik een aantal jaar weg te zijn geweest terug ben in de FoodValley. Een mooi septemberzonnetje komt inmiddels op boven de Veluwe en ik besluit een verjaardagsrondje te gaan fietsen. Ik stap op mijn racefiets en al na een paar minuten merk ik: er is iets veranderd in de vallei. De lucht is schoner, er is geen fijnstof. Ik zie minder varkens- en kippenstallen in het landschap. Het gras in de weilanden lijkt hetzelfde te zijn gebleven, maar als ik van dichtbij kijk zie ik dat het anders is dan vroeger. Het bestaat uit klaver, kruiden en bloemen. Een paar bijen vliegen zoemend langs en een vlinder blijft even zitten op een korenbloem.

Ik besluit langs te gaan bij een pluimveehouderij waar ik vroeger vaak kwam, toen ik nog als adviseur voedselbeleid voor de gemeente Ede werkte. Bij aankomst zie ik dan het bedrijf er niet meer is. In plaats daarvan sta ik voor een veld van goudgele, dorre stengels die er om schreeuwen geogst te worden: nedersoja. Een jonge boer en boerin zijn aan het werk op de akker. "Wat is hier gebeurd?" vraag ik ze. "Nou, wat je ziet is de voedseltransitie die heeft plaatsgevonden. Althans, zo noemden we dat vroeger. Inmiddels gebruiken we dat woord niet meer." "Voedseltransitie?" vraag ik. "Daar hadden we het in 2015 al over, maar het bleef bij praten en plannen maken. Hoe komt het dat hij hier toch heeft plaatsgevonden?"

"Een cruciaal moment waren de gemeenteraadsverkiezingen van 2022. Toen zetten alle acht gemeenten uit regio foodvalley de voedseltransitie gezamenlijk in hun collegeakkoorden. De mens en het klimaat centraal doormiddel van een gezond en duurzaam voedselsysteem: dat was hun ambitie. En het bleef niet bij mooie plannen. Ze pakten hun verantwoordelijkheid op en gebruikten de omgevingswet om een gezonde voedselomgeving te creëren. En naast hun wettelijke taak voor onderwijshuisvesting namen ze allemaal voedselonderwijs vrijwillig op in hun programma's.

"Het bleef niet alleen bij de lokale overheden. In 2025 lukte het de rijksoverheid om de grootste belastinghervorming in de afgelopen 100 jaar door te voeren: van arbeidsbelasting naar grondstoffenbelasting. Als onderdeel van het klimaatprogramma, onder de pijler 'true pricing'. Zo werd de CO2 heffing ingevoerd, ging de belasting op groente en fruit naar nul en lukte het de ministers van voedsel en gezondheid om gezamenlijk, door een slimme herframing, om de vlees- én suikertaks gecombineerd in te voeren. Ze noemden het de gezondheidstaks. En uiteindelijk lukte het Nederland zelfs om samen met Frankrijk en Duitsland een succesvolle lobby in Brussel te voeren. Een echte hervorming van het GLB vond plaats: duurzaamheidscriteria als bodemgezondheid, biodiversiteit en luchtkwaliteit werden leidend in de subsidieverstrekking aan boeren. Al moet daar bij gezegd worden dat de grondbeginselen voor deze hervorming in 2018 al gelegd werden door Emmanuel Macron in zijn inmiddels beroemde speech."

Ik ben onder de indruk van het verhaal van de boer en de boerin, maar nog één ding vraag ik me af: hoe is het afgelopen met het World Food Center? "Het luchtkasteel!" roepen ze. "Althans, zo leek het heel even in 2018! Maar er was een slimme ambtenaar bij de gemeente Ede met een plan dat werd uitgevoerd. De foodvalley gemeentes, de provincie, het rijk en het bedrijfsleven startten samen een fonds naar voorbeeld van de Deense overheid. Ze kochten de vrijkomende agrarische grond in de regio aan en boden daarmee innovators in de voedselketen de mogelijkheid om de risico's te nemen en de investeringen te doen, die ze zonder niet hadden kunnen doen. De innovators sloten zich aan bij het WFC en zorgden ervoor dat het WFC echt wortelde in de regio. Zo werd het WFC niet een etalage van de Nederlandse agrifoodsector, maar een etalage van een geheel nieuw voedselsysteem." Een mooi cadeau, dat ik graag zou krijgen op mijn 50ste verjaardag.